

Ihan lähellä.

KESKUSTAVISIO 2035

Luonnos 21.3.-10.4.2019

KESKUSTAVISIO 2035 - Esipuhe

Pyydetään puhe tähän

Tomi Jokela

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe	3
Prosessi	7
Strategiset tavoitteet	9
Yhteenveto	13
Kolme tärkeintä kehittämisen elementtiä	17
Asuminen	19
Työpaikat, elinkeinot ja palvelut	25
Liikkuminen	29
Kaupunkirakenteelliset akselit	33
Kauppa ja palvelut	35
Historia	39
Kulttuuri ja tiede	45
Virkistys	53
Toimenpidelista	59
Kaavahankkeet	61
Vihersuunnittelu	62
Katusuunnittelu	63
Muuta huomioitavaa	64
Yhteinen tarina	65
Organisointiehdotus	68
Trendejä ja megatrendejä	69

Kuninkaansali, Jorma Jämsen

KESKUSTAVISIO 2035 - Prosessi

- **Tavoitevaihe 11/2018 - 02/2019**

- Analyysipaketti
- Tarvittavat korjausliikkeet
- Kaupunkiakselien vahvistaminen
- Osallispalaute ja kehittämisideat

Valtuustoinfo 19.11.2018, ORY 1 29.11.2018
Collaplan - ideakartta ja keskustelualusta
Työpaja 6.2.2019
ORY 2 14.2.2019

- **Luonnosvaihe 03-04/2019**

- Kartta
- Toimenpidelista
- Tarina
- Organisoitiehdotus

Keskustelu luonnoksesta ja tarinakilpailu
Collaplanissa
Työpaja 26.3.2019
Valtuustoinfo 1.4.2019, ORY 3 4.4.2019

- **Ehdotusvaihe 05-06/2019**

- Muutokset ehdotukseen
- Visualisointi
- Toimenpiteiden priorisointi

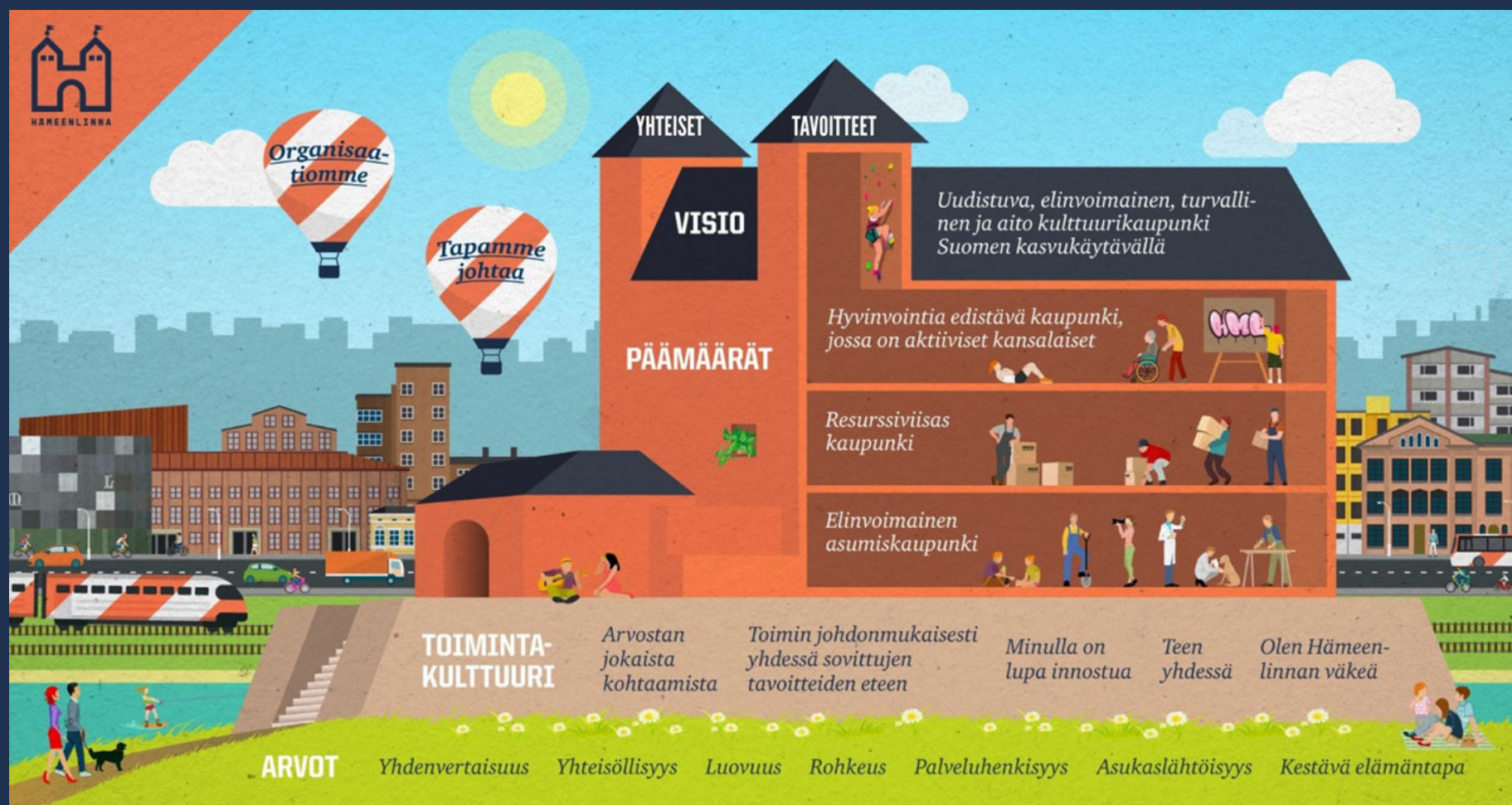
Valtuustoinfo 06/2019
ORY 4 18.6.2019
Korjausehdotukset /tarkistukset

- **Hyväksyminen 08-10/2019**

- Tarina
- Video
- Visuaalinen karttaesitys, muut visualisoinnit
- Toimenpiteet, tavoiteaikataulu ja vastuut
- Yhteistyön organisointi

Hyväksyntä yhteiseksi visioksi
ORY 5 5.9.2019
Kaura – KH - Kaupunginvaltuusto

Kaupungin visio: *Hämeenlinna on uudistuva, elinvoimainen, turvallinen ja aito kulttuurikaupunki Suomen kasvukäytävällä.*

STRATEGISET TAVOITTEET

- Kaupungin strategian päämäärät:
 1. *Elinvoimainen asumiskaupunki*
 2. *Resurssiviisas kaupunki*
 3. *Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset*
- Kaupunkirakenteen valtuustokauden keskustaankin liittyvät tavoitteet:
 - Hyvä pendelöintikaupunki
 - Parantuneet joukkoliikenne-, pyöräily-, ja kävely-yhteydet ja lisääntynyt käyttö
 - Toimiva keskustan pysäköintiratkaisu
 - Nopeat ja sujuvat viranomaispalvelut
 - Houkutteleva ja monipuolinen Linnanpuisto
 - Virkistys ja matkailukäyttöön sopivat kaupunkikeskustan rannat
 - Asumisen monipuoliset ratkaisut
 - Kiinteistöjen kestävä ja tehokas käyttö
 - Hyvä pyöräilyverkosto
 - Viheromaisuuden hyvä hallinta
 - Houkuttelevat kevyen liikenteen reitit, lähiliikuntapaikat sekä virkistys- ja retkeilyolosuhteet
 - Asukkaiden talkootoiminta viheralueilla, retkeilyalueilla ja ulkoliikuntapaikoilla.
 - Asukkaiden ja kumppaneiden osallisuuden lisääminen kaupunkirakenteen kehittämisessä ja ylläpidossa.
 - Pitkäaikaisten kumppanuuksien rakentaminen kaikkeen toimintaan
 - Salliva ja rohkeaan kokeiluun kannustava ilmapiiri ja toimintakulttuuri

KESKUSTAVISIO 2035

ASUMINEN

HISTORIA

KULTTUURI
JA TIEDE

Rantakaupunki

Linnakaupunki

Aito

Puistojen kaupunki

Omaleimainen Taidekaupunki

Järvikaupunki

Oikea

Musiikkikaupunki **Historiallinen**

Identiteetti

Muistojen kaupunki

Vihreä

TYÖPAIKAT,
ELINKEINOT
JA PALVELUT

KAUPPA JA
PALVELUT

LIKKUMINEN

YMPÄRISTÖ

KAUPPA • PALVELUT

HISTORIA

KULTTUURI • TIEDE

VIRKISTYS

KESKUSTAVISIO 2035 - Yhteenveto

- Keskustavision tavoitteena on keskustan laajeneminen ja elinvoiman parantaminen. Keskusta **määrittää koko kaupungin identiteettiä ja mielikuvaa kaupungin sykkeestä.**
- **Keskustan elinvoima säteilee hyvinvointia laajemmallakin Hämeenlinnan ympäristöön.** Keskustavisio on laadittu keskustan kehittämisen **strategiseksi linjaukseksi**, joka huomioidaan kantakaupungin yleiskaavan päivityksessä ja kaavoitus-, investointi- ja suunnitteluohjelmia laadittaessa. Keskustavisio on tulevaisuuden suunnannäyttävä ja se on laadittu sidosryhmien välisen yhteistyön ja markkinoinnin tueksi.
- Keskustavisio toteuttaa **elinvoimaisen asumiskaupungin** strategista tavoitetta ja lisää kaupunkirakennepalveluiden tavoitteiden mukaisesti **keskustan vetovoimaisuutta**. Edelleen kaupungin strategian mukaisesti Hämeenlinna on **hyvä työllisyyskaupunki** ja **merkittävä matkailukaupunki**. Resurssiviisaan kaupungin tavoitteena on lisätä kestävää liikennettä kuten **kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä**. Hämeenlinnalaiset ovat aktiivisia vapaa-ajallaan edistään **terveyttä ja hyvinvointia**.

 Kehitettävä kohokohta kaupunkikuvassa

 Kiinnostava kaupan/palveluiden
/työpaikkojen/asumisen solmu

 Muusta rakenteesta erottuva pääkatu

 Katettu katutila

KESKUSTAVISIO 2035 - Yhteenvedo

- Keskustavisiassa 2035 päätavoitteena on **kaupunkirakenteellisten akselien ja kävelykeskustan vahvistaminen**. Lisäksi vahvistetaan Hämeenlinnaa **puistojen kaupunkina** huolehtimalla puistojen ylläpidosta ja kehittämisestä erityisesti rantareitillä, Linnanpuistossa ja Hämeensaaressa. Hämeenlinnan kaupunki on sitoutunut vaalimaan ainutlaatuista puistohistoriaa ja viheralueisiin liittyvien rakennettujen kulttuuriympäristöjen arvoja perustaessaan **Suomen ensimmäisen kansallisen kaupunkipuiston** v. 2000. Kaupunkiympäristön kehittämisessä huomioidaan aina myös matkailijan näkökulma. Keskustassa tulee olla paljon mahdollisuuksia kohtaamisille, istuskelulle ja aktiviteeteille sekä rannoilla että ydinkeskustassa.
- **Keskusta on hyvin saavutettavissa kaikilla liikennemuodoilla. Keskustan kaupunkiympäristön viihtyisyyttä kehitetään erityisesti kävelyä ja pyöräilyä painottaen.** Ajoneuvoliikennettä ohjataan entistä enemmän keskustan kehille. Pysäköintiratkaisun tulee palvella kaikkia käyttäjäryhmiä; työssä käyviä, keskustassa asioivia, asukkaita ja liityntäpysäköintiä.
- Keskustavision alueella asui 7 366 asukasta v. 2017 (*Lähde: Tilastokeskus*). Tavoitteena on mahdollistaa **4 000 uuden asukkaan sijoittuminen keskustaan** vuoteen 2035 mennessä. Kehittämisen potentiaalia on runsaasti, tiedossa oleville muutosalueille on sijoitettavissa tulevaisuudessa vähintään 7 300 uutta asukasta.
- Keskustavision alueella oli 6 399 työpaikkaa v. 2015 (*Lähde: Tilastokeskus*). **Keskustaan tavoitellaan noin 1100-1600 uutta työpaikkaa** 2035 mennessä.

KESKUSTAVISIO 2035

- Kolme tärkeintä keskustan kehittämisen elementtiä: *(selvitetään luonnosvaiheen vuorovaikutuksen keinoin kaikille avoimessa työpajassa, ohjausryhmän kokouksessa ja KV-infossa)*
 1. Xxx
 2. Yyy
 3. Zzz
- Kaikessa rakentamisessa tavoitellaan **korkeatasoista arkkitehtuuria**. Suunnittelussa huomioidaan maamerkkien asema kaupungin silhuetissa ja rakennetun kulttuuriympäristön arvot. Esteettinen ympäristö ja julkinen taide luovat vetovoimaista kaupunkikuvaa.
- Parannetaan kaupungin **sisääntuloväylien ja -alueiden kaupunkikuvaa** rautatieaseman aukiolla, Mensan aukiolla, Rantatorilla linja-autoasemalla, Paasikiventien näkymät moottoritieltä saavuttaessa ja Viipurintien miljöö.

ASUMINEN

*Helppo arki lähellä palveluita ja harrastuksia
ainutlaatuisessa ympäristössä*

Asemanranta
1100 as

Tampereentien alue
250 as

Seminaarin alue
760 as

Harvalantien varsi
Varikko/ratapiha

Lääninsairaala

Korttelit 1 ja 2
650 as

Keinusaari II
Vanajanranta II
900 as

Linja-autoasema
150 as

Engelinranta
2500 as

Asuminen

ASUMINEN

- **Asukasmäärän kasvu lisää palveluiden kysyntää** ja siten turvaa palveluiden säilymistä ja niiden edelleen kehittämistä. Keskustan elinvoimaisuus tuo varmuutta myös asuntojen arvon säilymiseen. Keskustassa halutaan asua ennen kaikkea palveluiden läheisyyden ja asumisen helppouden vuoksi. Uudisrakentamisen on parannettava olemassa olevaa elinympäristöä myös alueella jo asuvien näkökulmasta.
- Uusien alueiden suunnittelussa tulee turvata **asumismuotojen ja asuntojen hallintamuotojen monipuolisuus**. Keskustassa ja sen liepeillä on oltava myös kohtuuhintaisia perheasuntoja vuokrattavaksi. Keskusta-asumisen kysyntä kasvaa yksin ja kaksi asuvien määrän kasvaessa.
- Hämeenlinnan keskustan ja sen lähiympäristön **potentiaali tulevaisuuden asumisen kehittämiseksi**:
 - Jo rakenteilla oleville alueille Asemanrantaan, Vanajanrantaan, Keinusaareen ja Tampereentien varteen lähelle linnaa on sijoittumassa yhteensä noin 2 250 asukasta.
 - Nyt kaavoituksessa oleville alueille linja-autoaseman kortteliin, Paasikiventien varteen Engelinrannan alueella sekä keskeisiin Reskan varren kortteleihin on sijoitettavissa yhteensä noin 1 200 asukasta.
 - Muualle Engelinrantaan on lisäksi sijoitettavissa noin 1000-2100 asukasta riippuen alueen muusta käytöstä (Areena-hanke).
 - Lisäksi potentiaalisia muutosalueita ovat ainakin Seminaarin, Lääninsairaalan ja Harvialantien varren (varikko/ratapiha) alueet.
- Keskustaan tavoitellaan vuosittain noin +235 asukasta eli **vuoteen 2035 mennessä +4 000 asukasta**.

An aerial photograph of a city, likely Helsinki, showing a river and surrounding urban areas. Two specific areas are highlighted with white and orange outlines. The first area, at the top, is a cluster of buildings along the riverbank. The second area, at the bottom, is a larger complex of buildings and green spaces, also along the river. A bridge crosses the river between these two areas. The background shows a dense urban grid with many smaller buildings and green spaces.

Asemanranta, 1100 as
Asemanrannan asemakaava-alue
sijaitsee Suomen kasvukäytävän
keskiössä, ainutlaatuisesti järven
rannalla rautatieaseman
välittömässä läheisyydessä, osana
kansallista kaupunkipuistoa
lähellä ydinkeskustaa.

Lääninsairaala, kulttuuri- ja tiedehub
Täydennysrakentamalla asumista,
työpaikkoja, opiskeluympäristöä ja
kulttuuria.

Engelinranta, Senaatin korttelin tavoiteillustraatio,
Arkkitehtitoimisto Petri Rouhiainen Oy, 2019

Linja-autoaseman tontinluovutuskilpailu,
Arkkitehtipalvelu Lahti, Tuomas Helin, Pasi Widgren, 2017

Seminaarin koulun illustraatio,
Arkkitehtitoimisto LSV, Juha Luoma 2017

Kaupungin tavoiteasettelu 2018-19,
Korttelit 1 ja 2
Kaavoitus/ arkkit. Tommi Terästä

Asemanranta, kaavan havainnekuva,
Serum Arkkitehdit Oy, 2016

Image by ElasticComputerFarm from Pixabay

TYÖPAIKAT, ELINKEINOT JA PALVELUT

*Vetovoimainen ja dynaaminen
yrittämisen ja työpaikkojen kaupunki*

Lääninsairaala, kulttuuri- ja tiedehub
Täydennysrakentamalla asumista,
työpaikkoja, opiskelu ympäristöä ja
kulttuuria.

Verkatehtaan laajennus

Harvialantien varsi,
Varikko/ratapiha
Monipuolinen työpaikkojen,
palveluiden ja asumisen
hybridialue.

Keinusaari II ja Vanajanranta II
900 as

TYÖPAIKAT, ELINKEINOT JA PALVELUT

- **Uusien työpaikkojen tavoite keskustaan on +70 - 100 tp/vuosi.**
- Keskustan **kaupallisuuden vahvistaminen** edellyttää yhtä tai kahta veturi-/ankkuriyritystä keskustaan, muu erikoiskauppa sijoittuu näiden läheisyyteen. Tavoitteena on saada laadukas ruokakauppa ydinkeskustaan. Palveluiden kasvava kysyntä mahdollistaa pidemmät aukioloajat.
- **Työnteon muodot monipuolistuvat ja vapaa-ajan ja työn raja hämärtyy**, joten uusissa palvelutiloissa työteko ja vapaa-ajanvietto yhdistyvät. Tilaratkaisujen tulee olla muuntojoustavia. *Osaavat ihmiset, kasvavat yritykset, hyvät yhteydet ja houkutteleva elinympäristö synnyttävät myönteisen kierteen (HS pääkirjoitus 7.3.2019).*
- Uusilla alueilla kokeillaan **pop-up-yrittäjyyttä** esimerkiksi konttikylissä. Aloittaville yrityksille järjestetään edullista vuokratilaa.
- **Verkatehtaan laajennuksella** tuetaan matkailupalvelujen kehittämistä.
- Verkatehdas ja Lääninsairaala muodostavat kiinnostavan **kulttuuri- ja tiedehubin**. Moninaiset ja monialaiset kohtaamiset johtavat uusiin innovaatioihin. Moderneille toimistotiloille on kysyntää.
- Vahvistetaan HAMKin näkyvyyttä keskustassa, keskustassa avautuu LinkRoom, joka auttaa yrityksiä tai yrittäjäksi aikovaa käynnistämään uutta liiketoimintaa.

Image by suju from Pixabay

LIKKUMINEN

*Keskusta on saavutettavissa kaikilla liikennemuodoilla,
liikkuminen kävellen ja pyörällä on elämyksellistä*

- Keskustan kehäkadut
- Pääpyöräreitti
- Kävelypainotteinen katutila
- Yhteystarpeet
- Paikallisliikenteen bussireitti
- Kaukoliikenteen bussireitti
- Kaupunkibulevardi
- Vesiliikenne
- Liikenteen solmukohta

Liikkuminen

LIKKUMINEN

- **Asukkaiden hyvinvointia tuetaan kävelyyn ja pyöräilyyn panostamalla.** Keskustaan toteutetaan turvalliset ja jatkuvat pyöräily-yhteydet sekä etelä-pohjois-suunnassa että itä-länsi-suunnassa. Kävely- ja pyöräily-yhteyksiä keskustasta Engelinrantaan on kehitettävä Paasikiventien estevaikutuksen vähentämiseksi linja-autoasemalla ja Tavastilan kohdalla. Vanajaveden siltaa kehitetään kävely- ja pyöräilypainotteiseksi, kiinnostavaksi johdattelevaksi Raatihuoneenkadun jatkeeksi keskustasta Keinusaareen. Keskustan ja Asemanrannan välille tavoitellaan uutta vesiliikennettä (esim. ”robottiföri”) tai kävely- ja pyöräilysiltaa Varikonniemeen. Sillalta/lossilta avautuu huikea näkymä Hämeen linnalle. Liikkuminen kävellen ja pyörällä on elämyksellisempää kuin autolla.
- **Esteetön liikkuminen helpottaa kaikkia keskustassa liikkuvia.** Koko keskustassa tehdään esteettömyyskartoitus ja siihen liittyvä toimenpideohjelma. Toimenpiteiden toteutus aloitetaan palveluiden saatavuuden kannalta oleellisista reiteistä.
- **Ajoneuvoliikennettä ohjataan entistä vahvemmin keskustan kehälle.** Pysäköintilaitokset ovat hyvin saavutettavissa keskustan kehältä. Kadunvarsipysäköinnin määrää vähennetään, jotta katutilaa voidaan käyttää laajemmin kävelyyn, pyöräilyyn, tapahtumiin ja liiketoimintaan. Laitospysäköinti vähentää kaduilla pysäköintipaikkaa etsivien autojen määrää ja mahdollistaa katutilojen kehittämisen kävelyn ja pyöräilyn ehdoilla.
- **Joukkoliikenteen palvelun laatua, reittejä ja aikatauluja kehitetään edelleen määrätietoisesti,** jotta se on mahdollisimman helppo ja houkutteleva vaihtoehto yksityisautoilulle. Palvelutasoa on mahdollista parantaa käyttäjämäärän kasvaessa. Palokunnankatu on paikallisliikenteen pääakseli, josta on nykyistä viihtyisämmät ja toimivammat kävely-yhteydet Reskalle ja torille, Engelinrantaan ja Goodmanille. Bussikaluston osalta tavoitellaan selkeästi nykyistä päästöttömämpiä vaihtoehtoja (käyttövoimaselvitys valmistuu 05/2019). Kaukoliikenteen pysäkki moottoritien rampille Engelinrantaan.
- Hämeenlinnan kaupunki osallistuu aktiivisesti Suomiradan edistämiseen. Asemaa kehitetään liikenteen solmukohtana.

KAUPPA • PALVELUT

HISTORIA

KULTTUURI • TIEDE

VIRKISTYS

KAUPUNKIRAKENTEELLISET AKSELIT

- Hämeenlinnan keskustan rakenteesta on johdettavissa **kaupunkiakselit, jotka yhdistyvät kaupungin ytimessä torilla.**
 - **Kaupan ja palveluiden akseli** on vilkkainta kivijalkakaupan aluetta torilta Goodmanille.
 - **Historia-akselin** päätteenä on keskiaikainen Hämeen linna ja sen varrelle sijoittuvat myös Lääninhallituksen kortteli, merkittävät koulurakennukset ja Koillisosan puutalokorttelit.
 - **Kulttuurin ja tieteen akseli** ulottuu torilta Verkatehtaan kulttuurikeskittymään ja Lääninsairaalalle.
 - **Virkistykseen** painottunut eteläinen akseli päättyy Engelinrantaan ja Vanajaveteen.
- Akselit juontuvat kaupungin historiasta:
 - Hämeen linna määrittä merkittävästi Hämeenlinnan kaupungin sijoittumisen ja rakenteen. Linnalle johtava tie jatkuu kaupungin pystysuuntaisena akselina. Linnan bastionimuurin kärkien väli määräsi kaupungin korttelileveyden. Kirkko rakennettiin Niementaustan mäelle 1798.
 - Lännestä tuleva Turun maantie muodosti kaupungin vaaka-akselin. Pikkutori ja siihen liittyvät puistot merkitsevät kaupunkiin saapumisen. Kaukomaisemassa kirkon torni on päätepisteenä Turuntietä tultaessa.

Image by Quinn Kampschroer from Pixabay

KAUPPA JA PALVELUT

Viihtyminen keskustassa lisää palveluiden kysyntää

Goodman

Tori

KAUPPA JA PALVELUT

- **Raatihuoneenkadusta toteutetaan kaupan ja palveluiden pääkatu.** Kivijalkaliiketiloja toteutetaan lisää rakennushankkeiden yhteydessä. Kävelykatu Reska katetaan koko matkalta. Pääkatu eroaa myös valaistukseltaan muista kaduista, valaistus johdattelee Goodmanilta Verkatehtaalle. Vanajaveden sillalla panostetaan viihtyisään kävely-ympäristöön.
- **Keskustassa tulee olla mielenkiintoa herättäviä ja ylläpitäviä kohteita noin 25 metrin välein.** Kävelymatkan pituuden kokemiseen vaikuttavat ympäristön laatu ja kiinnostavuus, erilaiset esteet, väenpaljous, sää/säältä suojaus, kaupunkielämän läsnäolo, turvallisuuden tunne. Erityisesti katutason kiinnostaviin yksityiskohtiin kiinnitetään huomiota (ml. näyteikkunat).
- **Torille toteutetaan paviljonkirakennus,** jossa on muuntojoustavaa ulko- ja sisätilaa erilaisille kohtaamisille, oleskelulle, tapahtumille ja torin kaupankäynnille. Rakennukseen sijoitetaan myös katettu esiintymislava, tapahtumatekniikka ja valaistus sekä toritoimintojen vaatimat aputilat.
- **Asukasmäärän kasvu kasvattaa ostovoimaa** ja houkuttelee myös kaupan investointeja.
- **Julkisen tilan merkitys kasvaa kohtaamispaikkana** myös kaupallisissa ympäristöissä.
- **Keskustaan toteutetaan uusi hotelli.** Hotellin yhteyteen sijoittuu kaupallisia ja hyvinvointipalveluita. Sibeliuskodista kehitetään kansainvälisesti tunnettu kotimuseo oheispalveluineen. Linnankadusta kehitetään matkailijoitakin johdatteleva, viehättävä kävelyreitti keskustasta Hämeen linnalle.
- **Vapaa-ajan arvostus kasvaa.** --- Keskustat kehittyvät ennen kaikkea vapaa-aikaan, viihtymiseen, kaupunkikulttuuriin ja kohtaamisiin keskittyneinä paikkoina. Rooli logistisena tavaroiden vaihtopaikkana pienenee. Tilapäiskäyttö ja pop up –konseptit kasvavat. (Kaupan palveluverkkoselvitys, Ramboll, 2019.)
- Kaavoissa ja rakentamisessa tavoitellaan **muuntojoustavia tiloja ja eri toimintojen sekoittumista.**

Keskiaikamarkkinat, Jorma Jämsen

HISTORIA

*Historian vaaliminen ja kulttuuriympäristöjen
kehittäminen on voimavara ja mahdollisuus*

Hämeen linna, Jorma Jämsen

HISTORIA

- Hämeen linna on rakennettu 1200-luvun lopulla ja Hämeenlinnan kaupungilla on 380-vuotinen historia. Kaupungin kehitykseen, historiallisiin tapahtumiin, kortteleihin, puistohistoriaan ja kiinnostaviin ihmisiin liittyvät **tarinat tuodaan esille** kaupunkikuvassa ja virtuaalisesti.
- Lisätään **Hämeen linnan merkitystä matkailussa ja tapahtumapaikkana**.
- Kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvaa Linnanpuistoa kehitetään **historialliseen ympäristöön soveltuvien ja siitä hyötyvien tapahtumien tapahtumapaikkana ja virkistysalueena**. Puiston eteläreunalle mahdollistetaan palveluiden ja tapahtumafasiliteettien sijoittuminen. Aktiviteetteja varten palveluiden yhteydessä on mahdollista vuokrata esim. liikuntavälineiden, varusteiden ja kulkuvälineitä kuten kajakkeja/soutuveneitä/pyöriä/potkulautoja.

HISTORIA

- Historiallisten puistojen hoidon ja kunnossapidon sekä kehittämisen tavoitteena on säilyttää nimenomaa niiden arvokkaan kulttuuriperinnön arvot.
- **Historialliset arvot** ja rakennuskannan eri vuosikymmenien aikana syntynyt kerroksellisuus huomioidaan uudis- ja täydennysrakentamisessa sekä peruskorjauksissa. Rakentamisen kestäväään laatuun ja historiallisen rakennuskannan vaalimiseen panostetaan.
- Kaupungin markkinoinnissa ja matkailumarkkinoinnissa hyödynnetään Hämeenlinnan erityisiä arvoja, tarinoita ja ympäristöjä. Tehdään Hämeenlinnan **omaperäinen matkaopas**.
- Mahdollistetaan **talvitapahtumien** määrän lisääminen keskustassa.

KULTTUURI JA TIEDE

*Kulttuuri, tapahtumat, tiede ja taide
vahvistavat identiteettiä ja yhteisöllisyyttä*

KULTTUURI JA TIEDE

- **Keskustaan saapumisen kokemusta vahvistetaan Viipurintiellä.**
- **Lääninsairaalan aluetta** täydennysrakentamalla siitä muodostetaan yhdessä Verkatehtaan kanssa portti keskustaan. Historialliseen ympäristöön sijoitetaan asumista, opiskeluympäristöjä, työtiloja ja pienimuotoisia palveluita. Kaupunkiympäristön viihtyisyyttä ja kävely-yhteyksiä Lääninsairaalan ja Verkatehtaan välillä parannetaan. Viipurintien varteen palautetaan paviljonkirakennus taidemuseolle ja toteutetaan sille vastapari terveysaseman puolelle.
- **Verkatehtaan laajennus** lisää Verkatehtaan kilpailukykyä yhä suurempien ja pitkäkestoisempien tapahtumien sekä useampien yhtäaikaisten seminaarien paikkana. Laajennus tehostaa olemassa olevienkin tilojen käyttöä.
- **Vahvistetaan paikkojen identiteettiä ja keskustan kiinnostavuutta taiteen keinoin.** Julkisen taiteen avulla on mahdollista lisätä kaupungin vetovoimaa asuinpaikkana ja matkailukohteena. Raatihuoneenkadusta muodostetaan taidepromenadi.
- Tuetaan **kaupunkiaktiivismin** mahdollisuuksia. Mahdollistetaan **tapahtumakatukokeilu** Raatihuoneenkadulla Reskalta Goodmanille, Saaristenkadun ja Kaivokadun välillä.
- Retoriikan kesäkoulu on kansainvälisesti tunnettu, korkeatasoinen kesätapahtuma.

Verkatehtaan avajaiset 2007

Kuva: Tomi Jokela

Kuva: Kantolan tapahtumapuisto, Hannu Vallas

VIRKISTYS

*Luonto ja kaupunki kohtaavat ainutlaatuisella tavalla
tarjoten ylivoimaiset puitteet hyvinvoinnille*

Linnanpuisto
Palvelut
Tapahtumat

Koirapuisto

Koirapuisto
?

Veneily
Palvelut

Satama
Palvelut

Sauna
Avanto

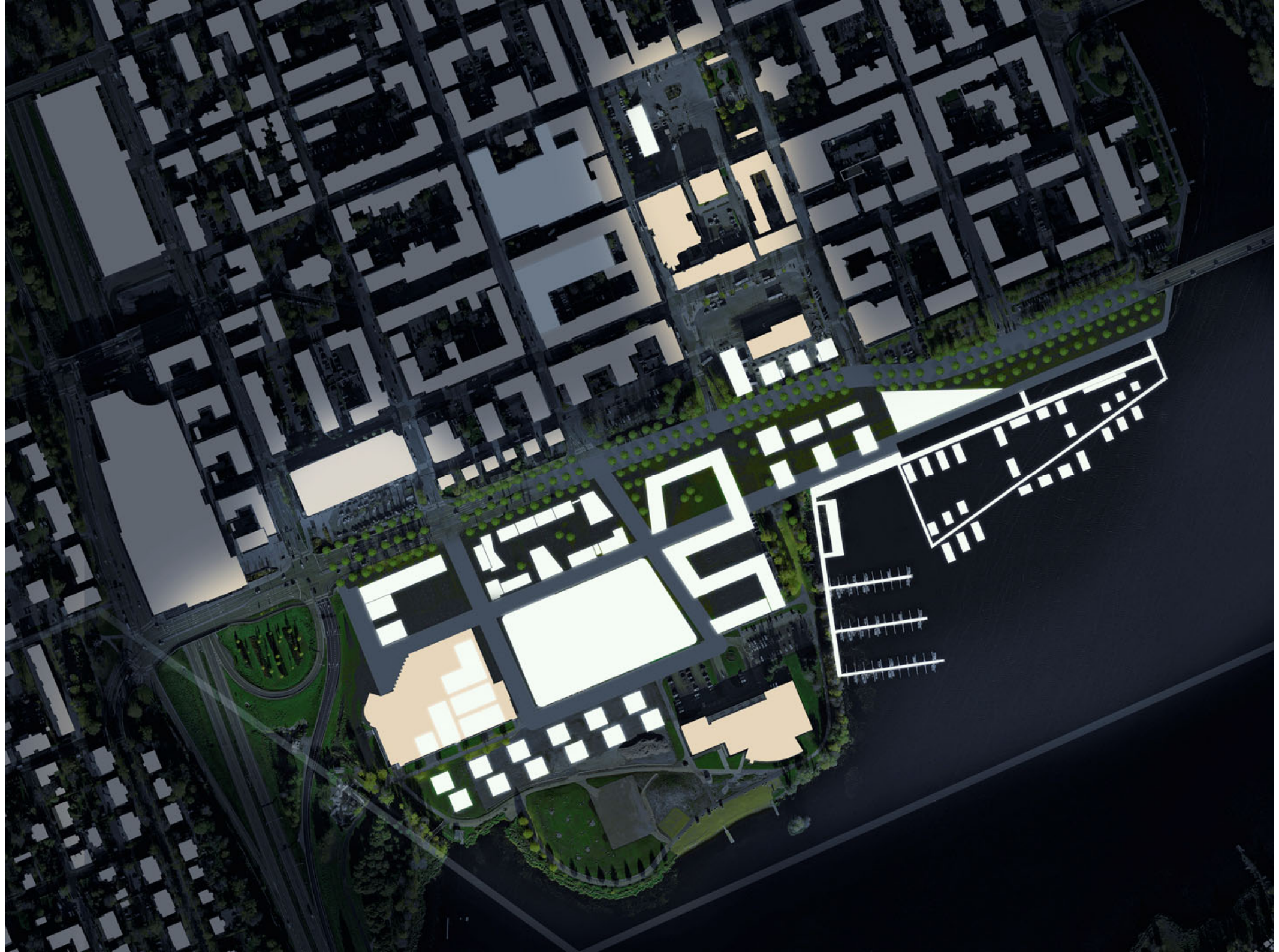
Vesiliikenne
Kalastus
Pölkki

Pienvene
satama

Liikunta,
pelit
Vesiurheilu

VIRKISTYS

- **Tori on virkeä kaupunkilaisten kohtaamispaikka.** Keskustassa on tilaa lasten ja nuorten oleskelulle ja harrastuksille. Toria kohtaamispaikkana vahvistetaan toteuttamalla joustava monitoimitila uuteen toripaviljonkiin.
- **Hämeenlinna on puistojen kaupunki.** Viherrakentamiseen ja puistojen ylläpitoon panostetaan. Puistot tarjoavat paitsi hyvinvointia ja virkistäytymistä, myös kulttuuria, historiaa, taidetta ja muita elämyksiä. Kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma päivitetään. Rantareitin opastus- ja palvelupiste toteutetaan Possentien päähän. Rantareitin valaistus, opastus ja kohdeopastukset päivitetään. Rantareittiä täydennetään uudella yhteydellä Varikonniemestä keskustaan ja rantareittiä jatketaan etelään vt:lle 10 asti.
- **Rannoille toteutetaan toiminnallisia kohokohtia**, esim. ulko- ja vesiliikuntaa, soutuveneitä/kajakkeja, potkukelkkoja, pilkkiä/ongintaa, pienimuotoisia palveluita ja mahdollisuuksia kohtaamisiin.
- Istuskelumahdollisuuksia lisätään niin rannoilla kuin keskustassakin.

VIRKISTYS

- **Engelinrantaa kehitetään keskustan aktiivisena virkistysalueena.**
Toteutuessaan Areena-hanke lisää tapahtumien ja urheilun mahdollisuuksia. Lisäksi panostetaan ulkoliikuntaan, erilaisiin palloilupeleihin ja aktiviteetteihin. Uimahalli ja keskustan uimaranta sijaitsevat Engelinrannassa. Aktiviteettien lomaan toteutetaan viihtyisiä keitaita oleskeluun rannoilla.
- **Veneilijöiden palveluita** parannetaan Laivarannassa ja uusia palveluita toteutetaan Engelinrantaan.
- Aurinkorantaan tavoitellaan **saunamaailmaa**, jossa myös avantouinti on mahdollista.
- **Koirapuisto** toteutetaan Varikonniemeen.
- Paasikiventie on tulevaisuudessa nykyistäkin **vehreämpi kaupunkibulevardi**.

TOIMENPIDELISTA (luonnos)

1. Kaupan, palveluiden ja matkailun edellytyksistä huolehtiminen
2. Keskustahotellille paikka
3. Sibeliuskodista kansainvälisesti tasokas kotimuseo oheispalveluineen
4. Raatihuoneenkadusta kaupan ja palveluiden pääkatu ja taidepromenadi, joka erottuu myös valaistuksellaan muista kaduista, kävely- ja pyöräilypainotteisuus, Reskan kattaminen
5. Verkatehtaan laajennus, elinvoimaa seminaari-/kongressimatkailuun
6. Toripaviljongin suunnittelu ja toteutus
7. Liikenteen pääsuunnan kääntäminen Viipurintieltä Paasikiventielle
8. Keskustaan 30 km/h aluerajoitus, pysäköinti pääasiassa laitoksiin ja keskeiset katutilat ihmisten, tapahtumien ja palveluiden käyttöön
9. Vanajaveden sillan kehittäminen kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen ehdoilla
10. Koko keskustan esteettömyyskartoitus ja toimenpideohjelma
11. Pääpyöräreitti etelä-pohjoissuunnassa Sibeliuksenkadulle
12. Pääpyöräreitti itä-länsisuunnassa Hallituskadulle
13. Linnankadun muuttaminen kirkon kohdalta joukkoliikenteen kaduksi, mahdollisuus sulkea tapahtumien ajaksi
14. Aktiivinen osallistuminen Suomiradan edistämiseen.
15. Pikavuoropysäkki moottoritien rampille

TOIMENPIDELISTA (luonnos)

16. Tapahtumakatukokeilu Raatihuoneenkadulla välillä Saaristenkatu-Kaivokatu
17. Tapahtumakoordinointi ja –markkinointi
18. Tapahtumafasiliteetit mm. sähkö, vesi ja viemäri torille, Linnanpuistoon ja Hämeensaareen
19. Linnanpuiston palveluvyöhykkeen kehittäminen, uimapaikka
20. Engelinrantaan ulko- ja vesiliikunnan sekä pelien keidas
21. Toinen koirapuisto keskustan tuntumaan
22. Kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman päivitys ja myöhemmin kansallisen kaupunkipuiston laajentaminen torin ympäristöön keskustaan ja sieltä linnalle sekä Vanajan kirkolle etelään, opasteiden päivitys, myös virtuaaliset opasteet
23. Veneilijöille palvelut keskustaan
24. Uuden vesiliikenteen kokeilu Varikonniemen ja keskustan välille
25. Lääninsairaalan alueen kehittäminen tieteen, työpaikkojen ja asumisen kokonaisuudeksi, yhteydet asemalle, taidemuseolle ja Verkätehtaalle oleellisia
26. Eteläisen asemanseudun yleissuunnitelma: Ratapihan/varikon kehittäminen kaupunkimaiseen käyttöön, hybridialue työpaikkoja ja asumista

KAAVAHAANKKEET

1. Korttelin 1 akm, käynnissä
2. Korttelin 2 akm, käynnissä
3. Engelinranta 1 akm, käynnissä
4. Toriparkin akm (jos päätös, tai jos halutaan joka tapauksessa paviljonki)
5. Engelinrannan yleissuunnittelu
6. Areena-hankkeen akm
7. Yksittäisten keskustan täydennysrakentamisen hankkeiden akm:t
8. Seminaarin koulun akm
9. Terveysaseman akm
10. Harvialantien varren / Varikon / ratapihan akm

VIHERSUUNNITTELU

1. Linnanpuiston suunnittelu
2. Engelinrannan puisto- ja lähiliikuntapaikkasuunnitelman toteutus
3. Pikkutorin puiston kehittäminen osaksi elämyksellistä kävelykeskustaa
4. Tuetaan kansallisen kaupunkipuiston kehittymistä osana kansallisten kaupunkipuistojen verkostoa ottamalla se paremmin mukaan markkinointiin, matkailuun, muihin kaupungin strategioihin
Kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman päivitys
Rantareittiä täydennetään uudella yhteydellä Varikonniemestä keskustaan ja rantareittiä jatketaan etelään vt:lle 10 asti.
Myöhemmin kansallisen kaupunkipuiston laajentaminen keskustaan, keskustasta linnalle sekä etelään Vanajan kirkolle
5. Mensan aukio + Mensan puisto
6. Venesatamat: Engelinranta, Laivaranta, Mensanpuiston ranta
7. Torin ympäristön kortteleiden pihatilojen elävöittäminen
8. Koirapuisto

KATUSUUNNITTELU

1. Linja-autoaseman aukio
2. Linja-autoaseman kortteliin liittyvät katusuunnitelmat
3. Torin ympäristön katusuunnitelmat
4. Sibeliuksenkadun katusuunnitelma, pääpyörätie
5. Raatihuoneenkadun katusuunnitelma (jos muutetaan kävely- ja pyöräilypainotteiseksi koko matkalta)
6. Linnankadun muuttaminen kävely- ja pyöräilypainotteiseksi torilta linnalle ja joukkoliikenteen kaduksi kirkon kohdalla (saattoliikenne kirkolle mahdollinen)
7. Laaditaan keskustaan kaupunkitilan suunnitteluohje
 - Keskeisissä kortteleissa säilytetään nupukivet kaduilla ja graniittilaatat jalkakäytävillä
 - Keskustakortteleissa laatoitetut jalkakäytävät
 - Kadunkalusteet, -varusteet, valaisimet, infot/mainokset, terassit jne.

MUUTA PROSESSISSA HUOMIOITAVAA

- Tarinat
- Keskustan kehittämisen organisointi
- Trendit

YHTEINEN TARINA (ehdotukseen)

- **Aidot näkökulmat** keskustan kehittämiseen; asukkaat 4kpl (lapsi, nuori, aikuinen, seniori), pienyrittäjä, rakennuttaja, maanomistaja, muualla asuva, työssäkäyvä perheellinen
- **Aktiviteetteja rannoille:** helmet (vesiliikunta, vesiliikenne, potkukelkat, pilkki+onginta, palvelut matkailijoille, taide, kahvila, avantouinti, sauna)
- **Kehittämisen punainen lanka:** Reska + Raatihuoneenkatu, Viipurintie, Terveyskeskus + Verkatehdas, Mensanpuisto, Hämeentie, rautatieasema, Harvialantien varsi (nimi?)
- **Aktiviteetteja torille:** urheilu, hyvinvointi, uusi paviljonki, yhdistäminen kortteliin 1

TARINAKILPAILU COLLAPLANISSA

TARINA (ehdotukseen)

- positiivinen henki, luodaan tulevaisuutta ja luotetaan tulevaisuuteen
- mahdollisuuksia kohtaamisille ja törmäyksille
- luottamus hyvän ympäristön tavoitteluun – täydennysrakentamisen tulee parantaa olemassa olevaa ympäristöä, ei heikentää sitä
- lupa ja rohkeus tehdä ja onnistua, kaupunkiaktivismia
- kotipaikkaylpeys – kehutaan maailmalla
- innostavat persoonat esille

TARINAKILPAILU COLLAPLANISSA

TAVOITEVAIHEEN TYÖPAJA 6.2.2019:

”Bussiringillä asemilta erikoiskaupan keskittymiin, hotellimaailmaan, kävelykadulle Raatihuoneen viereen. Istumaan torille, talvella luistelemaan ja potkukelkkailemaan valon kaupunkiin. Veneellä uistelemaan, nautitaan kaupungista avoimilla tiloilla. Saunotaan Engelinrannassa, nautitaan keskiaikaisesta historiasta kirpputoreilla uudenaikaisessa Parkissa, Linnanpuistossa, talvipuutarhassa. Sukelletaan torin alle katsomaan millaisia palveluja voidaan löytää; päivittäistavarakauppaa, auton huoltoa, yms. Puksutetaan junalla rouheaan toimistomaailmaan ja siirrytään upeaa siltaa pitkin rakennetuille rannoille, josta hypätään veneeseen kohti tulevaisuutta.”

KESKUSTAN KEHITTÄMISEN ORGANISOINTIEHDOTUS

- Osallistava budjetointi yhteen hankkeeseen vuosittain
- Lupaprosessit ketteriä, mutta huolellisia
- Keskustan ekosysteemi; selkeät vetovastuut, pitkäjänteinen organisointi, priorisointi ja rahoituskuviot (joukkorahoitus esim. torin leikkipaikka), kumppanuusmallit, kolmas sektori mukaan, ketteryys lyhyen aikavälin toimenpiteissä, kasvun kiihdyttämisen mahdollisuudet
- Tarvitaan vuorovaikutustila, jossa keskustavisio ja muita kaupunkikehityshankkeita on jatkuvasti nähtävillä, toteutetaan kaupunkimalli
- Työmaa-aikainen koordinointi, suunnitelma ja yhteishenki, ponnistelut paremman tulevaisuuden eteen
- Vision toimenpiteiden toteutumisen seuranta eTavoite-tyyppisesti ja vuosittaisissa seurantakokouksissa
- Keskustavisio on elävä strategia → Keskustavision tarkistusprosessi, vaatii rakenteet/organisoinnin visiotyön jälkeen
- Somen hyödyntäminen viestinnässä ja markkinoinnissa

MEGATRENDEJÄ JA TRENDEJÄ

– miten keskustavisio vastaa näihin?

Megatrendit/trendit

- Globalisaatio
- Digitalisaatio
- Kaupungistuminen
- Väestön ikääntyminen, syntyvyyden raju lasku
- Yksin ja kaksin asuvien määrän kasvu
- Monipaikkainen asuminen lisääntyy
- Työnteon muutokset
- Liikkumisen murros
- Kaupan murros
- Ilmastonmuutos
- Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen

Ilmiöitä/mahdollisuuksia:

- Sibeliuskodin kehittäminen
- Globaalit yritystoimintamahdollisuudet digitalisaation kautta
- Digitalisaatio mahdollistaa työn uudet muodot → uudistuva teollisuus, uudet työnteon tilat, verkostoitumisen mahdollisuudet, kohtaamisissa syntyy innovaatioita
- Vapaa-ajan ja työajan raja hämärtyy
- Keskusta-asuntojen kysyntä: pienasuntojen kysyntä suhteessa kaksin ja yksin asuvien määrään
- Perhemuotojen monipuolistuminen, asuntojen muuntojoustavuus
- Julkisten tilojen merkityksen kasvu asuntojen jatkeena
- Kävelyn ja pyöräilyn lisääntyminen
- Uudet tavat käyttää kaupunkitilaa (esim. uudet liikkumismuodot, parkour, vapaa-ajan vietto keskustassa)
- Viihde, kulttuuri, liikunta ostamisen sijaan/ohelle
- Resurssiviisaus rakentamisessa ja kuluttamisessa, tiivis asuminen vähentää liikkumistarvetta, palvelut ovat lähellä, kun niille on kysyntää
- Hulevesien hyödyntäminen
- Vihreys ei olekaan enää yksin puistoissa, vaan myös katoilla, ulkoseinillä ja parvekkeilla

MOREENI

VISAMÄKI

AHVENISTO

KESKUSTA

ASEMANRANTA